

Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten

Bijdrage van desinfectiemiddelen aan de bestrijding van dierziekten

Veelgestelde vragen over desinfectiemiddelen in de veeteeltsector

1. Wat is goede hygiëne?

Bij goede hygiëne is het aantal micro-organismen teruggedrongen tot een aanvaardbaar niveau. Soms volstaat een goede schoonmaakbeurt, maar er zijn ook situaties waarin oppervlakken na het reinigen en naspoelen gedesinfecteerd moeten worden. In de microbiologie wordt onderscheid gemaakt tussen de begrippen ontsmetten, steriliseren en desinfecteren. *Ontsmetten* is een algemene term voor elke behandeling die tot gevolg heeft dat micro-organismen in aantal verminderen. *Desinfecteren* is een zodanige ontsmetting dat het aantal micro-organismen wordt teruggedrongen tot acceptabele waarden. Wat “acceptabel” is, verschilt per situatie. Volledige ontsmetting is mogelijk door te *steriliseren*. Steriliteit is een absoluut begrip en geeft aan dat levende micro-organismen niet kunnen worden aangetoond.

2. Wat zijn desinfectiemiddelen?

Desinfectiemiddelen behoren tot de *biociden*. Volgens de officiële definitie in de Europese Biocidenrichtlijn (98/8/EG) zijn biociden: “werkzame stoffen en preparaten die, in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd, een of meer werkzame stoffen bevatten en bestemd zijn om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of het op andere wijze langs chemische of biologische weg te bestrijden.”

Ze worden gebruikt om organismen te bestrijden die schadelijk zijn voor de gezondheid van mens en dier, of om organismen te bestrijden die schade toebrengen aan producten. Biociden zijn chemisch of microbiologisch van aard. Biociden hebben andere toepassingsgebieden dan gewasbeschermingsmiddelen, maar ze worden binnen de Nederlandse wet samen geregeld onder de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden.

3. Wat kan een boer doen om dierziekten zoveel mogelijk te voorkomen?

Het is belangrijk dat stallen, vervoermiddelen, laarzen en gereedschappen regelmatig goed worden schoongemaakt, nagespoeld en daarna gedesinfecteerd. Boeren kunnen het desinfectiemiddelenregister van het Ctgb (www.ctgb.nl) raadplegen, als ze op zoek zijn naar een toegelaten desinfectiemiddel. Ze kunnen voor deskundig advies ook contact opnemen met één van de leden van NVZ-Nedefa (zie www.nvz.nl.)

4. Wat is het belang van desinfectiemiddelen voor de veeveeltsector?

In Nederland hebben we te maken met intensieve veehouderij. Dit betekent dat er veel dieren worden gehouden op een klein oppervlak. Volgens de laatste landbouwtelling, van 2002, telde Nederland op boerderijen 3,8 miljoen runderen en 11,2 miljoen varkens. In 1999 waren er circa 1,4 miljoen schapen en 104,8 miljoen kippen (bron: CBS).

Door de intensieve veehouderij is de kans dat er een dierziekte epidemisch uitbreekt groot. Het is daarom erg belangrijk om bijvoorbeeld dierverslijfplaatsen, opslagruimten voor veevoer, vee-transportwagens en marktterreinen goed te reinigen en te ontsmetten. Desinfectiemiddelen worden preventief gebruikt (ter bevordering van de hygiëne), maar uiteraard ook bij calamiteiten (bestrijding van dierziekten, zoals recente epidemieën van klassieke vogelpest, mond- en klauwzeer (MKZ) en varkenspest).

Als er geen, of onvoldoende verschillende, desinfectiemiddelen op de Nederlandse markt zijn, wordt het (preventief) bestrijden van dierziekten veel moeilijker. Bovendien is er bij dierziekten sprake van dierenleed en hebben de ruiming en vaak grote emotionele gevolgen voor boeren.

5. Wat is het economische belang van preventie en bestrijding van dierziekten?

De vogelpestcrisis van 2003 kostte minimaal 750 miljoen Euro (bron: het LEI in de Volkskrant van 4-7-2003). Hierbij zijn de verliezen van toeleveranciers en het verloren gaan van exportcontracten nog niet meegerekend. De MKZ-crisis (2001) heeft circa 1,5 miljard Euro aan schade opgeleverd; de varkenspestcrisis (1997) heeft geleid tot circa 1 miljard Euro schade (bron: CBS).

Niet alleen de producerende boeren leiden verlies door een dierziekte, maar er zijn ook uitstralingseffecten naar andere branches (bijvoorbeeld slachterijen, transporteurs, veevoederproducenten). Verder moeten er kosten worden gemaakt voor de bestrijding van de dierziekte en is er vaak sprake van vervolgschade, omdat beleidsmaatregelen leiden tot leegstand en/of productiebeperkingen. Het voorkómen van dierziekten door goede reiniging en ontsmetting is veel goedkoper en voorkomt dierenleed.

6. Hoe kiest de overheid desinfectiemiddelen als er een dierziekte uitbreekt?

Als er geen desinfectiemiddelen op de Nederlandse markt zijn toegelaten voor de bestrijding van een specifieke dierziekte, heeft de overheid wettelijk gezien de bevoegdheid om desinfectiemiddelen zonder toelating aan te wijzen die dan mogen worden gebruikt. Dit heeft als nadeel dat het Ctgb niet over een uitgebreide beoordeling beschikt. In de normale toelatingsprocedure wordt door het Ctgb wél onderzocht of een middel effectief is en of er voldoende rekening wordt gehouden met de zorg voor mens en milieu. Bij de mond- en klauwzeer crisis heeft de Rijksdienst voor Vee en Vlees (RVV) citroenzuur voorgeschreven als ontsmettingsmiddel voor transportmiddelen, hoewel aan de effectiviteit van dit middel getwijfeld wordt. Tijdens de varkenspest is natronloog voorgeschreven. Deze stof is ook in oplossing erg agressief. Natronloog kan schade veroorzaken aan het transportmaterieel of de huid.

7. Zijn er in geval van een calamiteit (uitbraak van een ziekte) voldoende desinfectiemiddelen beschikbaar?

Veel desinfectiemiddelen zijn werkzaam tegen een breed scala van micro-organismen, hoewel ze voor slechts enkele toepassingen zijn toegelaten door het Ctgb. Op dit moment zijn nieuwe toelatingen, of zelfs uitbreidingen van bestaande toelatingen, alleen mogelijk bij het indienen van een compleet stofdossier. Dit kost veel geld: het Ctgb berekent bijvoorbeeld voor de beoordeling van een werkzame stof 288.000 Euro. Pas als in het kader van de EU Biocidenrichtlijn de

stofgegevens beschikbaar komen, kunnen er weer nieuwe toelatingen en uitbreidingen van bestaande toelatingen in Nederland worden aangevraagd. Dit kan echter wel tot 2010 duren. Door het Nederlandse toelatingsbeleid is de kans groot dat er geen uitbreiding van de toelating van een (ook voor dat doel) bruikbaar middel zal worden aangevraagd, als er een ziekte uitbreekt waarvoor geen middelen zijn toegelaten. Dit betekent een kleinere keuze aan producten om in Nederland dierziekten effectief te kunnen bestrijden.

8. Hoe komen desinfectiemiddelen op de Nederlandse markt?

Desinfectiemiddelen vallen onder de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden. Deze wet regelt de toelating van desinfectiemiddelen tot de Nederlandse markt en stelt ook regels voor het gebruik van en de omgang met deze middelen. De Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden verbiedt elk middel, tenzij het uitdrukkelijk is toegestaan. Alleen middelen die met een zogenaamd N-nummer zijn toegelaten door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb), mogen worden verkocht en gebruikt.

Om in het bezit te komen van een toelating, moet een producent van een desinfectiemiddel bewijzen dat het voorgedragen middel effectief is voor het gebruiksdoel en dat de milieu-effecten en gezondheidseffecten binnen de gestelde grenzen blijven. Met andere woorden: het middel is effectief en veilig voor mens en milieu.

Bij de toelating wordt eveneens een wettelijk gebruiksvoorschrift vastgesteld. Hierin staat nauwkeurig aangegeven voor welke doeleinden het middel mag worden gebruikt. Een middel wordt toegelaten voor gebruik tegen een bepaald micro-organisme of een groep daarvan en voor een specifiek toelatingsgebied. Fabrikanten en overheid zorgen verder voor een gebruiksaanwijzing en veiligheidsaanbevelingen.

Elke gebruiker heeft de plicht om het product alleen te gebruiken volgens deze wettelijk voorgeschreven aanwijzingen. U kunt de toelatingsbesluiten nalezen op de website van het Ctgb: www.ctgb.nl.

9. Wat is de Europese Biocidenrichtlijn en wat betekent deze voor de Nederlandse markt?

In april 1998 is de Europese Biocidenrichtlijn (98/8/EG) gepubliceerd, die bedoeld is om handelsbelemmeringen door verschillen in nationale regelgeving weg te nemen. De richtlijn legt de regels vast voor de toelating van biociden op de markt en tracht tevens een algemene Europese erkenning van deze toelating te bewerkstelligen. Daarnaast voorziet de richtlijn in de vaststelling van een positieve lijst van stoffen die in biociden mogen worden gebruikt, omdat de werkzaamheid en veiligheid van die stoffen is bewezen.

De huidige producenten van desinfectiemiddelen zijn vooral Europees georiënteerde ondernemingen: productontwikkeling vindt plaats op Europese schaal. Voor deze ondernemingen is het niet mogelijk om speciaal voor de Nederlandse markt (die strengere eisen stelt) afwijkende middelen te produceren, gezien de relatief geringe omzet in Nederland. Dat bezwaar valt weg, als desinfectiemiddelen in de hele Europese Unie moeten voldoen aan dezelfde eisen. Die situatie wordt waarschijnlijk rond 2010 bereikt.

10. Lopen mens en milieu een risico door het gebruik van desinfectiemiddelen?

Geen enkel product en geen enkele activiteit is honderd procent veilig. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen bestaat er altijd een kleine kans dat er iets mis gaat. Een risico is de combinatie van kans (blootstelling) en gevolg.

De overheid heeft gezorgd voor strenge wet-en regelgeving die het risico voor mens en milieu zo klein mogelijk maakt. Inspectiediensten controleren regelmatig of bedrijven zich aan de regels houden. Hierdoor is het risico van desinfectiemiddelen voor mens en milieu aanvaardbaar laag.

11. Wat is NVZ-Nedefa?

Nedefa is de sectie van de Nederlandse Vereniging van Zeepfabrikanten die de belangen behartigt van Nederlandse leveranciers van desinfectiemiddelen. NVZ-Nedefa kan vanwege haar grote deskundigheid en contacten in de markt als intermediair optreden tussen de overheid en bedrijven. Daarnaast krijgt NVZ-Nedefa geregeld het verzoek om vraagstukken te behandelen waarvoor specifieke deskundigheid is vereist. Deze vraagstukken worden voorgelegd aan de Technische Commissie van de vereniging. In deze commissie is plaats voor onder meer managers, juristen, chemici en microbiologen. Tenlotte geeft Nedefa via www.nvz.nl voorlichting over desinfectiemiddelen, ter bevordering van een goede hygiëne en een correcte toepassing van desinfectiemiddelen.

12. Waar kan ik terecht voor meer informatie?

U kunt voor deskundig advies over goede hygiëne in de veeteeltsector contact opnemen met een NVZ-Nedefalid: kijk op www.nvz.nl.